

روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رومکری جامع

(ویرایش جدید: با حذف و اضافات)

ترجمه و تألیف:

دکتر حسن دانایی‌فرد

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس

دکتر سیدمهدی الوانی

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر عادل آذر

عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس

سرشناسه	: دانایی فرد، حسن، ۱۳۴۸-
عنوان و نام پدیدآور	: روش شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع/ تألیف حسن دانایی فرد، مهدی الوانی، عادل آذر. [ویراست ۲۲]
مشخصات نشر	: تهران: صفار، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۲۷۶ ص: مصور، جدول.
شابک	: 978-964-388-316-4
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: تحقیق-- مدیریت
موضوع	: تحقیق-- روش شناسی
شناسه افزوده	: الوانی، سید مهدی، ۱۳۲۳-
شناسه افزوده	: آذر، عادل، ۱۳۴۵-
رده بندی کنگره	: HD۳۰/۴/۵۲، ۸۶۳ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی	: ۶۵۸/۰۰۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۲۷۸۲۳

فهرست نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

نام کتاب	: روش شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع
نویسنده	: دکتر حسن دانایی فرد - دکتر سید مهدی الوانی - دکتر عادل آذر
حروفچینی	: معرفت
لیتوگرافی	: گنج شایگان
چاپخانه	: گنج شایگان ① ۵۵۴۰۳۴۷۸
شمارگان	: ۱۱۰۰ نسخه
قیمت	: ۱/۸۵۰/۰۰۰ ریال
نوبت چاپ	: هشتم - پاییز ۱۴۰۲
ناشر	: انتشارات صفار
مرکز پخش	: خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین
	تلفن: ۶۶۹۷۰۹۹۲
	انتشارات اشراقی ① ۶۶۴۰۸۴۸۷
	پخش کتاب بینش ① ۶۶۴۹۶۲۹۹
	کتابفروشی صفا ① ۶۶۹۷۸۸۴۶

۲۰۰۰۵۳۵۱

www.saffarpublishing.ir

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۸-۳۱۶-۴

www.Eshraghipub.com

ISBN 978-964-388-316-4

Email: saffar_publishing@yahoo.com

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مدیریت واحد تولید انتشارات صفار: ۰۹۱۲-۱۰۷۳۰۰۳

فهرست

بخش اول: مبانی فلسفی پژوهش ۹

فصل یکم: پارادایم‌های رقیب در مطالعات سازمان و مدیریت ۱۰

مقدمه ۱۱

بحث کمی و کیفی در پژوهش ۱۱

انتقادهای وارده بر دیدگاه اثبات‌گرایی ۱۲

تحلیل درون پارادایمی ۱۶

تحلیل‌های میان پارادایمی ۲۰

رهنمودهای کاربردی پارادایم‌ها ۲۱

نتیجه‌گیری ۲۹

بخش دوم: استراتژی‌های پژوهش کیفی ۳۱

فصل دوم: استراتژی مطالعات موردی در مطالعات سازمان و مدیریت ۳۲

مقدمه ۳۳

مطالعه موردی چیست؟ ۳۴

سئوال‌هایی که می‌توان با استفاده از مطالعات موردی بررسی کرد؟ ۳۸

مطالعات موردی: طرح پژوهش ۴۰

انجام پژوهش موردی ۴۱

انتخاب مورد برای مطالعه ۴۱

دسترسی به موضوع پژوهش ۴۲

انتخاب یک چار چوب نظری اولیه ۴۳

گردآوری نظامند داده‌ها ۴۴

مدیریت گردآوری داده‌ها ۴۵

تحلیل داده‌ها ۴۶

پایان مطالعه موردی ۴۷

تعمیم‌پذیری و مطالعات موردی ۴۸

نتیجه‌گیری ۴۹

فصل سوم: استراتژی قوم‌نگاری در مطالعات سازمان و مدیریت ۵۳

مقدمه ۵۴

۵۵	سیر تطور مردم نگاری
۵۷	مردم نگاری در عمل
۵۸	نقش‌های میدانی در مردم نگاری
۵۸	مشاهده مشارکتی و غیر مشارکتی
۶۰	مشاهده آشکار و پنهان
۶۲	مشاهده مستقیم و غیر مستقیم
۶۳	دسترسی به آزمودنی‌ها
۶۴	مراحل پژوهش مردم نگاری
۶۴	انتخاب موضوع مورد بررسی
۶۵	بازبینی نوشته‌ها و مدارک مربوط به موضوع مورد بررسی
۶۵	پیوستن به گروه مورد بررسی
۶۶	نخستین مرحله پژوهش
۶۷	مرحله میانی پژوهش
۶۸	مرحله نهایی پژوهش
۶۸	نتیجه‌گیری

فصل چهارم: استراتژی نظریه داده بنیاد در مطالعات سازمان و مدیریت ۷۰

۷۱	مقدمه
۷۱	سیر تطور استراتژی نظریه داده بنیاد
۷۲	ایده زیر بنایی اصلی استراتژی نظریه داده بنیاد
۷۳	معنای نظریه داده بنیاد
۷۴	تعاریف نظریه داده بنیاد
۷۵	تبار شناسی نظریه داده بنیاد
۷۷	سال‌های پس از انتشار کتاب «کشف نظریه داده بنیاد»
۷۹	شاخصه‌های کلی و مشترک رویکردهای مختلف به نظریه داده بنیاد
۸۸	ویژگی‌های خاص نظریه سازی داده بنیاد
۹۳	انواع ره یافت‌ها به نظریه سازی داده بنیاد
۱۰۹	مراحل انجام پژوهش داده بنیاد

فصل پنجم: استراتژی تحلیل اسناد در مطالعات سازمان و مدیریت ۱۳۷

۱۳۸	مقدمه
۱۴۱	توصیف شیوه هرمنوتیک
۱۴۶	شیوه هرمنوتیک در عمل

۱۵۸.....	نتیجه‌گیری
۱۶۲.....	فصل ششم: استراتژی تحلیل ذی‌نفع در مطالعات سازمان و مدیریت
۱۶۳.....	مقدمه
۱۶۳.....	تحلیل ذی‌نفع: مفهوم و زمینه
۱۶۶.....	مآخذ و خاستگاه پیدایش شیوه تحلیل ذی‌نفع
۱۶۷.....	تاملی در مفهوم و چارچوب‌های بنیادی برای اجرای شیوه تحلیل ذی‌نفع
۱۶۸.....	ماهیت ذی‌نفع‌ها
۱۷۰.....	داده‌های اطلاعاتی: چه چیزهایی داده محسوب می‌شود؟ انواع آن کدامند؟
۱۷۱.....	رویه‌ها، نقاط آغازین و تحلیل ذی‌نفع
۱۷۶.....	مثال کاربردی
۱۸۳.....	نتیجه‌گیری
۱۸۷.....	فصل هفتم: مصاحبه پژوهش کیفی در مطالعات سازمان و مدیریت
۱۸۸.....	مقدمه
۱۸۸.....	انواع مصاحبه و کاربردهای آنها
۱۹۱.....	چه زمانی مصاحبه پژوهش کیفی مناسب‌تری دارد؟
۱۹۱.....	مصاحبه ساختارمند چه زمانی مناسب‌تری دارد؟
۱۹۲.....	مصاحبه ساختارمند دارای پاسخ باز چه زمانی استفاده می‌شود؟
۱۹۲.....	توصیف شیوه مصاحبه کیفی
۱۹۲.....	تدوین چارچوب مصاحبه و انجام مصاحبه‌های پژوهش کیفی
۱۹۴.....	انجام مصاحبه‌های کیفی
۱۹۸.....	تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه
۲۰۰.....	روایی و پایایی
۲۰۲.....	محاسن و معایب شیوه مصاحبه پژوهش کیفی
۲۰۳.....	نتیجه‌گیری
۲۰۵.....	فصل هشتم: روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی مطالعات سازمان و مدیریت
۲۰۶.....	مقدمه
۲۰۷.....	روش‌شناسی‌های پژوهش
۲۰۸.....	مبانی نظری کمی و کیفی
۲۱۰.....	روش‌شناسی کمی
۲۱۳.....	تفاوت‌های روش‌شناسی‌های کمی و کیفی
۲۱۴.....	شیوه‌های ترکیبی

۲۱۶	روایی و پایایی در پژوهش
۲۱۹	کثرت گرایي
۲۲۰	ارزیابی پس از انجام پژوهش
۲۲۲	چستی ممیزی پژوهش در پژوهش کیفی
۲۲۶	نتیجه گیری

بخش سوم: استراتژی پژوهش های ترکیبی

فصل نهم: استراتژی پژوهش شیوه های ترکیبی در مطالعات سازمان و مدیریت

۲۳۱	مقدمه
۲۳۵	مبانی فلسفی پژوهش شیوه های ترکیبی
۲۳۸	خردمایه شکل گیری پژوهش های شیوه های ترکیبی
۲۳۹	طبقه بندی ترکیبات شیوه های پژوهش
۲۴۲	پژوهش شیوه های ترکیبی چیست؟
۲۴۲	چه موقع می توان از این استراتژی پژوهشی استفاده کرد؟
۲۴۳	مروری بر استراتژی های پژوهش در تناسب با رویکردهای کمی و کیفی
۲۴۵	عناصر کلیدی پژوهش ترکیبی کدامند؟
۲۴۸	انواع طرح های پژوهش ترکیبی
۲۵۱	مراحل انجام پژوهش ترکیبی
۲۵۵	نتیجه گیری

فصل دهم: استراتژی اقدام پژوهی در مطالعات سازمان و مدیریت

۲۶۰	مقدمه
۲۶۲	چگونگی انجام اقدام پژوهی
۲۶۴	سیر تکامل اقدام پژوهی
۲۶۶	برخی از ویژگی های اصلی اقدام پژوهی
۲۶۷	معایب اقدام پژوهی
۲۶۸	نمونه ای از اقدام پژوهی
۲۷۱	مقایسه پژوهش تجربی، شبه تجربی و اقدام پژوهی
۲۷۴	مقایسه اقدام پژوهی، پژوهش بنیادی و مشاوره
۲۷۵	نتیجه گیری

بسمه تعالی

در پژوهش‌های کمی رسم مرسوم آن است که عمدتاً بر منطق قیاس، دانشی تولید شود و «آزمودنی‌ها» دانش تولیدی مولد دانش را تیک بزنند. پژوهشگران کیفی چنین دانشی را دانش ظالمانه می‌دانند که بر سیاق حکمرانی پژوهشگران استوار است. به اعتقاد پژوهشگران کیفی باید «آزمودنی‌ها» را به «مشارکت کنندگان» برگردانید و آنها را نه برای تأیید دانش قیاسی خود بلکه برای مطالعه و فهم نقش آنها در بستر خاص خود فهم کرد. البته عصر بی تفاوتی به پژوهش‌های کیفی گذشته اکنون بسیاری از کمیون متعصب نیز دچار سفر بین پارادایمی شده‌اند و تعدادی نیز دانسته‌اند که بی‌اهمیتی به پژوهش‌های کیفی چندان وجهه علمی آنها را تقویت نمی‌کند بلکه عقلانیت پژوهش‌های علمی آنها را زیر سؤال می‌برد.

کتاب حاضر در سه بخش و ده فصل تنظیم شده است. در بخش نخست مبانی فلسفی پژوهش‌های مدیریتی ارائه شده است. بدون آشنایی با پارادایم‌های فلسفی پژوهش پژوهشگر دچار لغزش‌های خطرناکی در انجام و ارزیابی پژوهش‌های مدیریتی خواهد شد. فهم چنین شالوده‌های فلسفی برای پژوهشگران بسیار ضروری است.

در بخش دوم شش استراتژی مهم در پژوهش‌های کیفی و یک فصل به بررسی روایی و پایایی در پژوهش‌های کیفی اختصاص داده شده است. بخش سوم به پژوهش شیوه‌های ترکیبی اختصاص دارد که در دو فصل معرفی می‌شود. کتاب حاضر به صورت کامل ویرایش شده است و سه فصل از آن حذف گردید و سه فصل جدید به آن اضافه شده است.

دکتر حسن دانایی‌فرد

دانشیار دانشگاه تربیت مدرس

دکتر سید مهدی الوانی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر عادل آذر

استاد دانشگاه تربیت مدرس